

Kursprovet i Engelska 7 – vårterminen 2016

Lena Börjesson, Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Projektet NAFS (NATIONELLA prov i FRÄMMANDE SPRÅK).

I gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ges tre kurser i ämnet engelska. Förutom Engelska 5 som är ett gymnasiegemensamt ämne som alla elever läser, och Engelska 6 som är obligatoriskt på högskoleförberedande program, kan elever också läsa Engelska 7. Kursen bygger på Engelska 6 och är en valbar kurs. Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2014/2015 fick 35 836 elever betyg i kursen Engelska 7, vilket kan jämföras med 70 405 för Engelska 6. Det tyder på att cirka hälften av eleverna som får betyg i Engelska 6 fortsätter och får slutbetyg även i Engelska 7, som är en kurs som ger meritvärdespoäng för antagning till högskola och universitet, vilket torde bidra till det stora intresset för att läsa kursen.

För att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning har ett bedömningsstöd för Engelska 7 på Skolverkets uppdrag utvecklats inom projektet Nationella prov i främmande språk (NAFS) vid Institutionen för pedagogik och specialpedagogik, Göteborgs universitet. Det första kursprovet blev tillgängligt i bedömningsportalen i mars 2016. Provet omfattas av sekretess, men eftersom kursen är valbar är provet inte obligatoriskt. Nedan analyseras och diskuteras de resultat som rapporterats in från provet liksom de svar som lärare avgivit i en [webbenkät](#) efter provet.

Grundläggande principer

Kursprovet i Engelska 7 är, liksom de nationella proven i engelska för olika nivåer, ett s.k. *proficiency test*, d.v.s. det har som syfte att pröva och ge en bild av elevernas allmänna språkfärdighet i engelska oberoende av var, när och hur denna färdighet uppnåtts. Provet ska ses som en konkretisering av läroplanens kunskapssyn och av den kommunikativa och funktionella språksynen i ämnesplanen. Detta innebär bland annat att eleverna ska ges tillfälle att visa så många sidor som möjligt av sin engelska språkförmåga.

Provet innehåller olika delprov som avser att pröva reception av talat och skrivet språk samt muntlig och skriftlig interaktion och produktion, inklusive de anpassningar efter olika syften, mottagare och situationer som anges i ämnesplanen. Ambitionen är också att provet ska relatera till de mål som handlar om språkliga strategier samt i viss mån diskussion och reflektion kring livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och olika delar av världen där engelska används.

De olika delarna i kursprovet anknyter också till Europarådets referensram för språkinlärning och språkbedömning, *Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning och bedömning* (Council of Europe/Skolverket, 2009) med dess rubriceringar reception, interaktion och produktion. Detta dokument genomsyras av en handlingsorienterad språksyn, och de ämnesplaner i språk som trädde i kraft 2011 har en tydlig koppling till detta internationellt betydelsefulla dokument (Skolverket, 2011).

De olika stegen i konstruktionsprocessen och kvalitetssäkringen av provet har följt de riktlinjer som, med relevanta uppdateringar, tillämpats under många år vid utvecklingen av nationella prov och bedömningsstöd i engelska och moderna språk inom NAFS-projektet. På

projektets hemsida (www.nafs.gu.se) finns information om [grundläggande, forsknings-baserade principer](#) för utvecklingen av dessa material. Där finns också länkar till publikationer om de nationella provmaterialen i engelska och moderna språk samt exempelmateriale. Exempelmaterialet för Engelska 7 är under uppbyggnad.

På Skolverkets hemsida finns under rubriken ["Prov och bedömning"](#) information till lärare om kursprovet för Engelska 7 med uppgifter om syfte, innehåll, tidsåtgång och tillgänglighet.

Kvalitetssäkring

Arbetet med att utveckla kursprovet för Engelska 7 har, liksom när det gäller de nationella proven i språk och övriga bedömningsstöd i språk, skett i en kollaborativ process där ett stort antal elever och lärare deltar och lämnar värdefulla synpunkter, vilket bidrar till provens kvalitet och validitet (Erickson & Åberg Bengtsson, 2012). Se också en kontinuerligt uppdaterad artikel om [National assessment of foreign languages in Sweden](#) (Erickson, 2015). Lärare som genomförde mini-utprövningar i ett par grupper eller deltog i de storskaliga utprövningarna med 300-400 elever vid slumpvis utvalda skolor ansåg i de allra flesta fall att de olika provdelarna hade ett innehåll och en språklig nivå som överensstämde med mål, centralt innehåll och kunskapskrav i Engelska 7. Nämnas kan att intresset från lärare att delta i den storskaliga utprövningen var mycket stort. Eleverna som gjorde utprövningarna var generellt positiva, även om vissa gav uttryck för att en del av utprövningsuppgifterna var svåra. Vid den slutliga sammansättningen av provet togs hänsyn till statistiska data från de storskaliga utprövningarna, bland annat beträffande reliabilitet och svårighetsgrad, liksom till lärares och elevers synpunkter.

Utformning av kursprovet 2016

I enlighet med kommunikationens innehåll i centralt innehåll för Engelska 7 är den personliga domänen nedtonad i provet och fokus i de underlag till provuppgifter som använts rör etik, samhällsfrågor, utbildning och arbetsliv. Större vikt, jämfört med underliggande nivåer i engelska, har i det skriftliga delprovet också lagts vid en punkt i centralt innehåll som handlar om strategier för användning av källor och sätt att ange källor. I kursprovet som gavs 2016 utgjorde de texter som ingick i läsförståelseprovet bakgrundsmaterial för det skriftliga delprovet. De båda delproven var alltså integrerade, vilket är i linje med styrdokumentet. Förutom *Reading, Listening, Writing* och *Speaking* finns i kursproven för Engelska 7 även en del som benämns *Usage*, i vilken språklig medvetenhet och säkerhet betonas, liksom förmåga att skapa anpassning till genre, stilnivå och syfte.

Reaktioner

Eftersom Engelska 7 är en valbar kurs och kursprovet inte är obligatoriskt för skolan att använda görs ingen insamling av resultat av Statistiska Centralbyrån. Däremot ombads lärarna som genomförde provet vårterminen 2016 att rapportera in resultaten i sina grupper och fylla i en webbenkät. Resultat från drygt 3 300 elever rapporterades in och 159 lärare/lärargrupper besvarade enkäten. Eftersom resultatrapporteringen inte bygger på ett slumpurval måste resultaten tolkas med försiktighet. Dock tyder reaktionerna, såväl i enkäter som i e-post, telefonsamtal och personliga kontakter, på att man tidigare saknat

stöd för bedömningen på denna nivå och att provet mottagits mycket väl. Här följer några exempel på lärarkommentarer från webbenkäten:

Genomgående positivt - äntligen finns ett gediget material för hjälp och stöd i bedömningen att tillgå. Mycket bra!

Känns bra att ha en konkretisering av kursen. Nu får vi här hjälp med golvet. Mycket bra!

Mycket värdefullt och bra prov. Det ger goda riktlinjer om varthän eleverna ska sträva i kursen och har påverkat/hjälpt mig (positivt) inför nästa läsår och utformningen av kursen.

Några mer kritiska synpunkter framfördes dock också:

Ett bra prov men tar lång tid att genomföra och rätta. Ganska krångligt att tillgodogöra sig exempeluppsatserna.

Det var ganska svårt tyckte många elever, men jag tänker att det stämmer med vad man borde prestera på den här nivån. Dock är det ju många svaga elever som läser kursen för att få meritpoängen och de hamnar lågt.

Eleverna lämnade, som nämnts ovan, synpunkter på provuppgifterna i samband med de storskaliga utprovningarna. I samband med provet besvarade lärarna en fråga i enkäten om hur de uppfattat elevernas reaktioner på provet, och enligt lärarna var 84 procent positiva eller neutrala.

Enligt lärarenkäten tyckte nästan alla att kursprovet som helhet speglar ämnessynen i ämnesplanen och att provet ger stöd vid betygssättningen. Drygt 90 procent uppgav också att kursprovet gav resultat som stämmer överens med de egna bedömningarna av enskilda elevers kunskaper. Nämnas kan att detta ligger i linje med de generellt positiva reaktionerna på alla de nationella proven i engelska för grundskola och gymnasium.

I de öppna kommentarerna framkommer också att provet var svårt men inte för svårt med hänsyn till centralt innehåll och kunskapskrav. Lärare uttrycker också att kursprovet är "avslöjande", och att en del elever inte har de förutsättningar som krävs för att klara kursen:

Det är en kamp att synliggöra progressionen mellan kurserna 5-7... Kurs 6 klarar många med ett nödrop och sedan ska de gå kurs 7. ... Alla förväntar sig att en svensk elev ska klara engelskkurserna på gymnasiet, F sätter man inte utan vidare.

I instruktionen för genomförandet av provet rekommenderas lärare att genomföra alla delprov utom det muntliga under en dag: "De skolor som genomför dessa delprov under dagen den 30 mars får bästa förutsättningar för tillförlitliga provresultat." Många skolor följde detta råd och det tycks i allmänhet ha fungerat väl.

Bland de negativa synpunkterna finns många som gäller organiserandet av provet. Eftersom provet inte är obligatoriskt får man på många skolor inget stöd av skolledningen att organisera provet utan det lämnas åt lärarna att lösa, vilket medför att det blir mycket svårt att genomföra *hela* provet. Utan stöd från skolledningen blir det också svårare för alla lärare

att enas om att genomföra provet. Det verkar ibland leda till att några lärare på en skola använder provet, medan andra inte gör det. Liknande synpunkter på organisations-svårigheter framförs också per e-post och telefonsamtal angående det prov som kommer att ges vårterminen 2017. En lösning man tar till är att genomföra en eller ett par delar av provet, oftast det delprov som prövar reception av talat och skrivet språk.

På en del skolor med många paralleller och stora klasser verkar man också ha överraskats av att det tog lång tid att skriva ut det ganska omfattande materialet från bedömningsportalen.

Resultat

Nedan redovisas resultat från 3 348 elever. Av dessa genomförde 2 620 hela provet och fick alltså ett sammanvägt provbetyg. Övriga genomförde endast delar av provet. Av de inrapporterade resultaten kom 52 procent från kvinnliga elever. Som påpekats ovan är det inte ett slumpurval, varför tolkningen av resultaten bör göras med försiktighet.

	Andel elever (%)						Totalt antal elever
	F	E	D	C	B	A	
Focus: Speaking	2	12	17	30	19	20	2769
Focus: Reading/ /Listening/Usage	10	25	21	24	14	6	3226
Focus: Writing	9	22	20	26	13	9	3142
Sammanvägt provresultat	4	16	27	30	15	8	2620

Tabell 1. Betygsfördelning på kursprovet i Engelska 7 vårterminen 2016 - andel elever (%- avrundade siffror)

Som framgår av ovanstående tabell når många elever de högsta betygen på det muntliga delprovet. Samma tendens kan iakttas beträffande detta delprov i kursproven för Engelska 5 och 6. Se ytterligare kommentarer nedan.

Om man också beaktar resultaten för män respektive kvinnor finner man könsskillnader till männens fördel. Det gäller samtliga delprov och samtliga uppgifter. Särskilt tydlig är skillnaden på det receptiva delprovet. Nästan dubbelt så stor andel män har betygen A och B på det receptiva delprovet; 27 procent av männen når de två högsta betygen, medan bara 14 procent av kvinnorna når A eller B. I andra änden av skalan har 14 procent av kvinnorna betyget F men bara 5 procent av männen har detta betyg. Se nedan för en diskussion om möjliga förklaringar.

Focus: Speaking

Som framgår av tabellen nådde eleverna bäst resultat på det muntliga delprovet. Vid konstruktionen av provet lades vikt vid att anknyta till det centrala innehållet som visar på en tydlig progression jämfört med underliggande nivåer, d.v.s. eleverna måste lyfta blicken

från det personliga och samtala om mer komplexa ämnen, vilket med nödvändighet innebär att man måste ha ett visst mått av omvärldskunskap. Som exempel kan nämnas ett ämne som finns i exempelaterialet på NAFS-projektets hemsida, [\(Un\) Selfish Consumption](#) som rör miljöpåverkan, arbetsvillkor och konsumentmakt. Dock skriver flera lärare i sina kommentarer att det hade kunnat vara "lite svårare" ämnen. Andra lärare menade tvärtom att ämnena var utmanande, vilket uttrycks av en lärare på följande sätt:

I speaking-delen blev det smärtsamt uppenbart att utan omvärldskunskap är det väldigt svårt att föra ett samtal på engelska om ett komplext ämne.

Här kan påpekas att syftestexten i ämnesplanen för engelska inleds på följande sätt: "Undervisningen i ämnet engelska syftar till att eleverna utvecklar språk- och omvärldskunskaper, så att de kan, vill och vågar använda engelska i olika situationer och för skilda syften."

En relativt vanlig synpunkt, som möjligen ligger bakom åsikten att ämnena kunde varit svårare, är att en del skulle velat ha en uppgift med fokus på produktion där eleverna håller ett förberett tal, och man jämför med liknande uppgifter i de nationella proven i svenska. Vid konstruktionen av uppgiften för Engelska 7 har dock betoningen lagts på interaktion, och bedömningen har gjorts att ett tal är alltför tidskrävande för att ingå i ett kursprov och att den typen av uppgifter får genomföras vid annat tillfälle under kursen.

Upplägget med en relativt kort förberedelsetid, 5 minuter, uppskattades av de flesta.

Focus: Writing

Läsförståelsedelen av provet bestod av fyra artiklar runt ett tema, och dessa bildade sedan underlag för skrivuppgiften. Detta upplägg föll väl ut och så gott som alla lärare tyckte att uppgiften var lämplig eller mycket lämplig i relation till ämnesplanen. En del lärare uttryckte att ämnet var modernt och uppdaterat, att upplägget gav större djup åt elevernas texter, att det hjälpte eleverna att hitta en formell nivå för skrivandet och att det var positivt att det ställdes krav på källhantering. Dock gavs också uttryck för att bedömningen var tidskrävande eftersom man hade många parametrar att ta hänsyn till. Bland annat måste man kontrollera hur nära elevens text låg bakgrundstexterna för att kunna bedöma i vilken utsträckning eleven använde sig av egna ord.

Focus: Reception and Usage

Det receptiva delprovet, *Focus: Reception & Usage*, bestod av följande delar: *Reading*, *Listening* och *Usage*. Nästan alla lärare som besvarade enkäten ansåg att uppgifterna i de olika delarna var lämpliga eller mycket lämpliga i relation till ämnesplanen. I de öppna kommentarerna till *Usage*-delen gavs uttryck för att det var bra uppgifter som visade på "nytänk", och att de utgjorde ett bra komplement till övriga delar. Någon skrev: *vi [lärare] måste tänka om vad gäller exakthet och precision i det vi jobbar med*. Här refereras troligen till en av de tre delarna i *Usage* som har ett format som inte finns i Engelska 5 och 6. I denna del ställs särskilda krav på språklig bredd, variation och precision. Övriga format i *Usage* förekommer dock även i *Focus: Reading* på de underliggande nivåerna.

Beträffande läsförståelsedelen tyckte en del lärare att texterna hade en lagom svårighetsgrad, medan andra ansåg att de var svåra. En lärare skrev: *Resultaten tyder på att*

eleverna rent allmänt bör läsa mer, inte minst tyngre texter, där det krävs viss analys för att uppfatta det som egentligen sägs.

Angående hörförståelsedelen fanns kommentarer om att det var relativt svårt, men också att nivån var bra och att det var positivt med olika typer av hörförståelse och att det fanns en bra balans beträffande tempo och komplexitet.

Könsskillnader

Resultaten visar att de manliga eleverna presterade bättre än de kvinnliga på alla delprov och uppgifter i provet. Skillnaden är minst beträffande det muntliga delprovet, något större på det skriftliga delprovet men särskilt stor är, som nämnts ovan, skillnaden på det receptiva delprovet (*Reading, Listening* och *Usage*). Liknande tendenser, om än något svagare, har tidigare kunnat noteras i kursproven för Engelska B/6 under ett antal år (se rapport om kursproven för Engelska B åren 2001 -2012).

Sambandet mellan god läsförståelse och ordkunskap är väl dokumenterat i forskning (se forskningsöversikt bl.a. i Grabe, 2009). I Engelska 7 är det innehåll som behandlas mera abstrakt och komplext än på lägre nivåer, och följaktligen är också ordförrådet i texter och hörförståelseuppgifter mera avancerat. Innehållet relateras i större utsträckning än på lägre nivåer till ämnen som rör samhällsfrågor, yrkesliv och studier och mindre till den personliga domänen och vardagslivet. Detta uttrycks tydligt i det centrala innehållet i ämnesplanen för Engelska 7 men även för Engelska 6.

Beträffande hörförståelse krävs dessutom att ordförrådet är mer automatiserat (Buck, 2000). Kraven på en automatiserad förmåga ställs på sin spets i ett hörförståelseprov, där den som lyssnar inte kan kontrollera bearbetningen av inflödet av språk på samma sätt som i ett läsförståelseprov, där läsaren kan gå tillbaka i texten och läsa om valda delar. Automatiseringen gäller alla delar av språket som t.ex. en persons ordförråd. Högfrekventa ord har kanske hunnit bli automatiserade medan lågfrekventa ord ännu inte har blivit det. Detsamma gäller förtrogenheten med komplicerade syntaktiska konstruktioner eller en viss accent eller dialekt. När elever tycker att någon talar för snabbt beror det i regel på bristande automatiserad förmåga att ta till sig det man hör, vilket i sin tur hänger ihop med färdighetsnivån.

Möjliga förklaringar till skillnaden i resultat på kursprovet

I resultatredovisningar från kursproven i Engelska 6 har orsaker till de manliga elevernas genomgående bättre resultat på framför allt de receptiva delproven diskuterats. Resultaten från det första kursprovet för Engelska 7 visar att tendensen är densamma, t.o.m. något starkare. En rimlig orsak torde vara att det kan bero på att texter och inspelningar har ett bredare och mer avancerat ordförråd, och frågan har ställts om resultatskillnaderna i sin tur kan härledas till fritidsaktiviteter utanför skolan. Att det bland gymnasieelever i Sverige finns könsskillnader beträffande ordförråd till männens fördel har visats bl.a. i en studie angående utvecklingen av ordförrådet hos CLIL¹-elever på gymnasienivå i jämförelse med elever som enbart läste engelska som ett separat ämne (Sylvén, 2004). En av slutsatserna var att de elever som läser engelska texter utanför skolan, oavsett om de går i CLIL-klasser eller inte,

¹Content and Language Integrated Learning (ibland även refererat till som SPRINT)

var de som utvecklade sitt ordförråd mest och att de manliga eleverna hade ett större ordförråd än de kvinnliga. I ett senare projekt genomförde elever på gymnasienivå flera ordförrådstester och även där lyckades manliga elever bättre, vilket diskuteras i en artikel från 2014 (Sylvén & Ohlander).

I en doktorsavhandling från Karlstad universitet (Sundqvist, 2009) visas ett positivt samband mellan den totala tid ungdomar i grundskolans årskurs 9 ägnar sig åt "fritidsengelska" och deras muntliga färdighet i engelska samt storleken på deras engelska ordförråd. Enligt Sundqvist påverkas pojkarnas resultat i engelska mer positivt av fritidsengelska än flickornas. Pojkarna ägnar mer tid åt engelska på fritiden och då framför allt åt aktiviteter som läsning, dataspelande och surfande på Internet. Sådana sysselsättningar verkar ha en större positiv inverkan på ordförrådet än mer passiva aktiviteter som att lyssna på musik och titta på film och TV, vilket är aktiviteter som flickorna i studien i större utsträckning ägnade sig åt.

I ytterligare studier, redovisade bl.a. av Sundqvist och Sylvén (2012), har visats att interaktiva dataspel, som i större utsträckning spelas av pojkar, har en positiv inverkan på språkfärdigheten och i synnerhet ordförrådet.

Sammanfattning

Det kursprov i Engelska 7 som gavs första gången vårterminen 2016 mottogs mycket väl och svarade mot ett stort behov enligt lärarenkäten och kontakter med lärare per e-post, telefon och personliga möten.

Det faktum att kursprovet inte är obligatoriskt skapar dock vissa problem genom att en del skolläringar då lämnar organiserandet av provet till lärarna, vilket leder till att en del skolor inte genomför provet alls eller att lärare bara använder vissa delar, eller att några av lärarna på en skola inte deltar. Det är olyckligt eftersom provets syfte är bidra till en likvärdig bedömning och betygssättning.

Relativt stora könsskillnader noterades. De manliga eleverna hade bäst resultat på alla delprov och alla uppgifter. Det är rimligt att anta att skillnaden till stor del kan relateras till skillnader i ordförråd och vana att läsa och tillgodogöra sig mer teoretiska och avancerade texter och mer komplext talat språk. Frågan är om alla elever är fullt medvetna om att den högre nivån, enligt centralt innehåll och kunskapskrav, ställer större krav på förmågan att förstå och uttrycka sig i mer komplexa sammanhang, och att det för detta krävs en bredare och djupare kunskap om ord och språkliga strukturer. Man kan inte längre leva på gamla meriter. En del elever tillägnar sig troligen dessa kunskaper utanför skolan i viss utsträckning, och detta tycks framför allt gälla manliga elever. Det är en didaktisk fråga såtillvida att det är viktigt att lärare och elever diskuterar hur man kan gå till väga för att utveckla dessa förmågor, inte minst för att undvika svårigheter i framtida studier.

Referenser

Buck, G. (2003). *Assessing Listening*. Cambridge: Cambridge University Press.

Council of Europe/Skolverket. (2009). *Gemensam europeisk referensram för språk: lärande, undervisning, bedömning*. Skolverket. (2009).

Erickson, G. & Åberg Bengtsson, L. (2012). A Collaborative Approach to National Test Development. I Tsagari, D. & Csépes, I. (red.), *Collaboration in Language Testing and Assessment* (s. 93- 108). Frankfurt am Main: Peter Lang.

Grabe, W. (2009). Teaching and Testing Reading. I Long, M. H. & Doughty, C.J. (eds). *The Handbook of Language Teaching* (s.441-462). Chichester:Wiley& Blackwell.

Skolverket (2011). *Ämneskommentarer engelska*. Hämtat 161122 från http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.243805!/C3%84mneskommentarer%20engelska.pdf

Sundquist, P. & Sylvén, L. K. (2012). World of VocCraft: Computer Games and Swedish Learners' L2 Vocabulary. In Reinders, Hayo (Ed.), *Digital Games in Language Learning and Teaching* (s. 189-209). Basingstoke: Palgrave MacMillan.

Sundqvist, P. (2009). *Extramural English Matters - Out-of-School English and Its Impact on Swedish Ninth Graders - Oral Proficiency and Vocabulary*. Dissertation. Karlstad: Karlstad University Studies 2009:55

Sylvén, L. K. (2004). *Teaching in English or English Teaching? On the effects of content and language integrated learning on Swedish learners' incidental vocabulary acquisition*. Doctoral Dissertation at Göteborg university. Acta Universitatis Gothoburgensis.

Sylvén, L.K. & Ohlander, S. (2014). The CLISS Project: Receptive Vocabulary in CLIL versus non-CLIL Groups. *Moderna Språk* 108 (2)(s. 80-114).